

Håvet, storskifte 1799

Håvet ligger invid vägen som går mellan Sätila och Rävlanda och på Håvet Västergården har min släkt funnits åtminstone från mitten av 1600-talet fram till 1828 då Erik Carlsson (ff ff f) flyttade till Torrås Östergård¹ och gifte sig med Britta Olofsdotter ([Ansedel Britta Olofsdotter \(jonnyolof.se\)](http://jonnyolof.se)) därifrån.

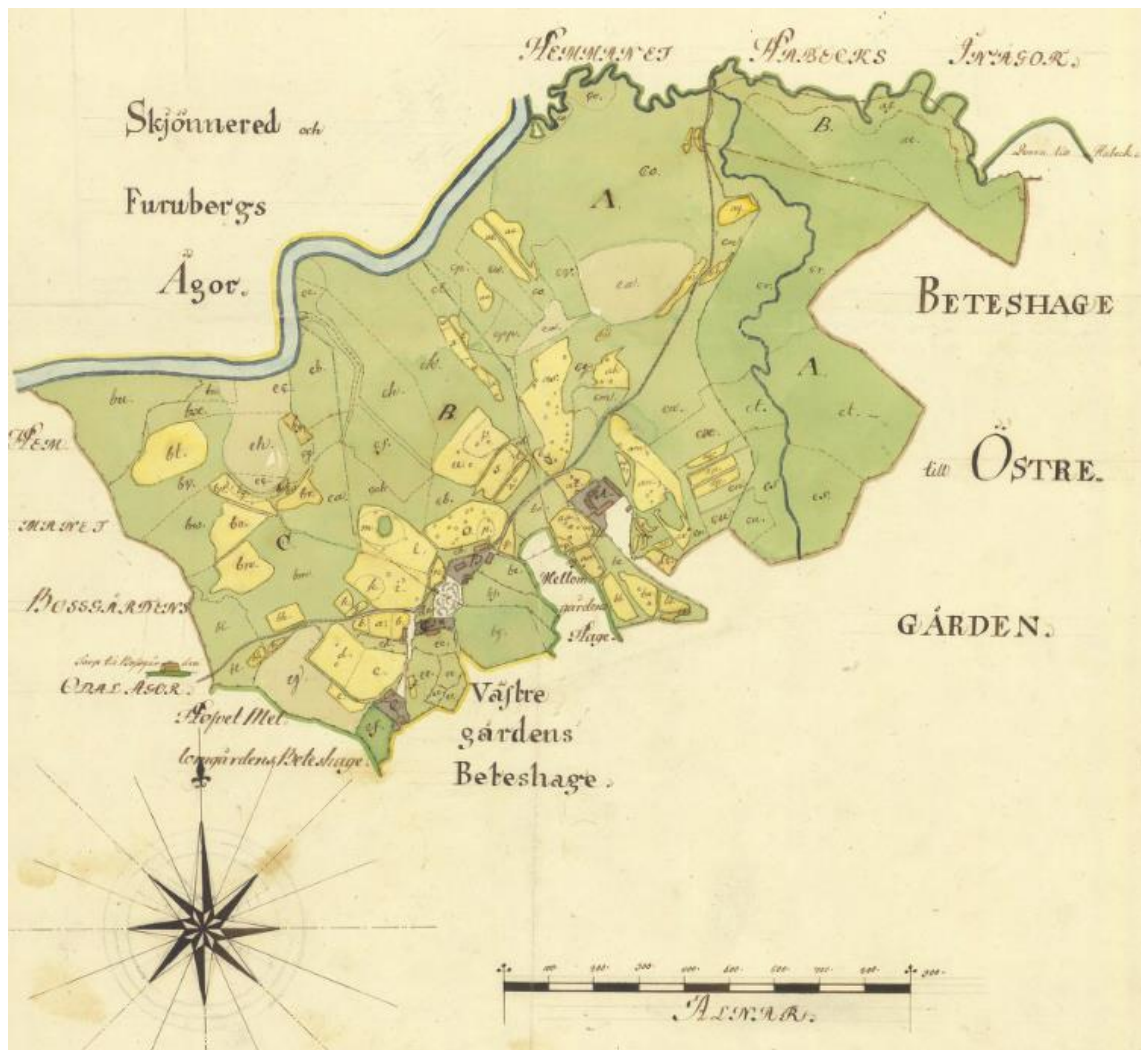
Eric Jonsson▲ Född 1707-02-03. Död 1773-03-02.	Gift 1735-10-19	Anna Larsdotter	Anders Hansson▲ 1746?-1812	Gift 1766-12-24 i Sätila (P).	Catharina Larsdotter 1742?-1795
Carl Eriksson Född 1760-06-05. Död 1828-07-28.		Gift 1794-11-10 i Sätila (P).		Elin Andersdotter Född 1768-12-07. Död 1847-09-26.	
Erik Carlsson Född 1805-01-10 i Håvet Västergård, Sätila (P). Död 1877-04-03 i Torrås Östergård, Sätila (P).					
Gift 1828-07-05 i Torrås Östergård, Sätila (P).			Britta Olofsdotter▲ Född 1804-11-01 i Torrås Östergård, Sätila (P). Död 1868-01-31 i Torrås Östergård, Sätila (P).		

Vid storskiftet av Håvets by, 1799, deltog Eriks far, Carl Eriksson. Carl kom från Rya Nordgård i Hyssna och gifte sig 1794 med Elin Andersdotter från Håvet. Det var alltså dottern Elin som, förmodligen redan vid sin mors död, fick ta över Västergården, inte någon av sönerna. Att döttrar tog över, och inte äldste sonen som man ofta tror, var inte helt ovanligt. Förmodligen betydde tillgången till pengar en hel del. Det kan ha varit så att Elin, genom sitt gifte, fick tillgång till medel som gjorde att hon lättare kunde köpa ut sina tre syskon (hon hade en äldre bror).

För att få en bild av Håvet i äldre tider kan man titta på storskifteskartan från 1799 (Lantmäteriet akt Håvet 1-3, 0168-31:2). Kartan är, som så många storskifteskartor, mycket vacker med åkrar i gult och ängar i grönt. Mark oduglig till odling anges med grå färg. I norr ses Storån på sin väg sydväst mot Lygnern. De tre gårdarna Östergården (A), Mellangården (B) och Västergården (C) är utmärkta. Västergården består av två delar, varav Eriks far Carl Eriksson, innehar den ena.

¹Efter det att Eriks far, Carl, dött 1828, togs gården över av Eriks bror, Sven. Denne dog dock redan 1834. Eriks mor Elin Andersdotter bodde kvar som inhyses till sin död 1847. Gården verkar då ha gått ur släkten.

Man kan också notera att området på kartan, tillsammans med ån, avgränsas av stiliserade stängsel. Hela området, som utgjorde byns inägor, var alltså skyddade från betande djur. De små prickarna som finns i flera åkrar, indikerar förmodligen större stenar.

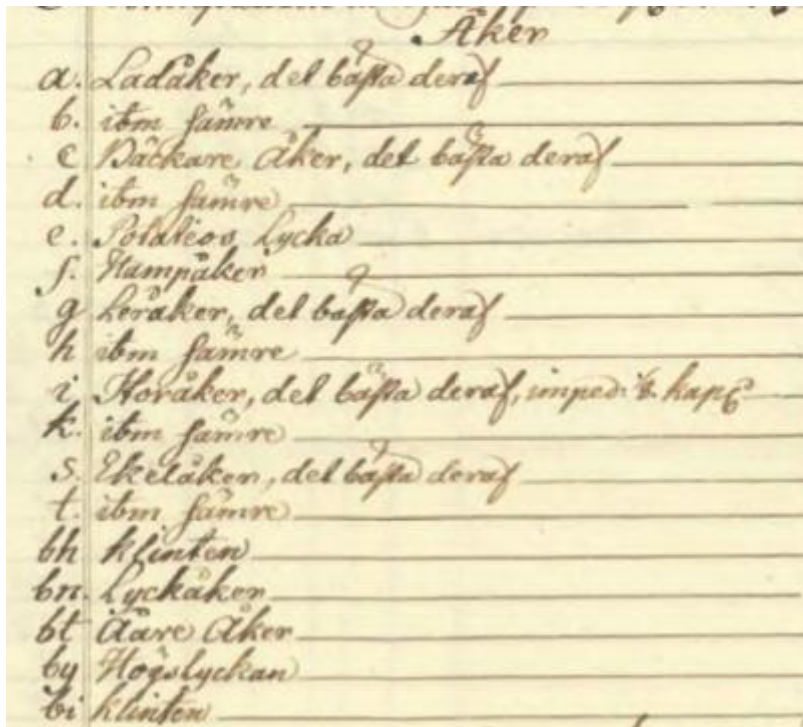

I protokollet som åtföljer kartan kan man utläsa att Östergården var ett boställe för en förare (en underofficer) vid Elfsborgs regemente. Vid skiftet närvarade, som representant för Kronan, länsmannen Reinhold Rabe (gift med dotterdottern till min förfader Paul Kindberg, Anna Maria Dragstedt ([Ansedel Reinhold Rabe \(jonnyolof.se\)](http://jonnyolof.se))). Vidare deltog, som regementets representant, sergeanten Johan Kindeström samt boställsinnehavaren Gustaf Lenberg.

För Mellangården, som var ett kronoskattehemman, deltog ägarna prosten Otto Lindberg och nämnde Gustaf Lenberg.

Västergården var även det ett kronoskattehemman, dvs ett från kronan friköpt hemman. Här närvarade alltså Carl Eriksson samt bonden Lars Andersson. Lantmätare var Anders Rodéhn.

I protokollet redovisas de olika åkrarna och ängarna och en värdering av deras status görs. Det är roligt att se att alla jordlotter har namn. Nedan ses de åkerlotter som innehades av Västergården före skiftet, bokstäverna hänvisar till kartan.

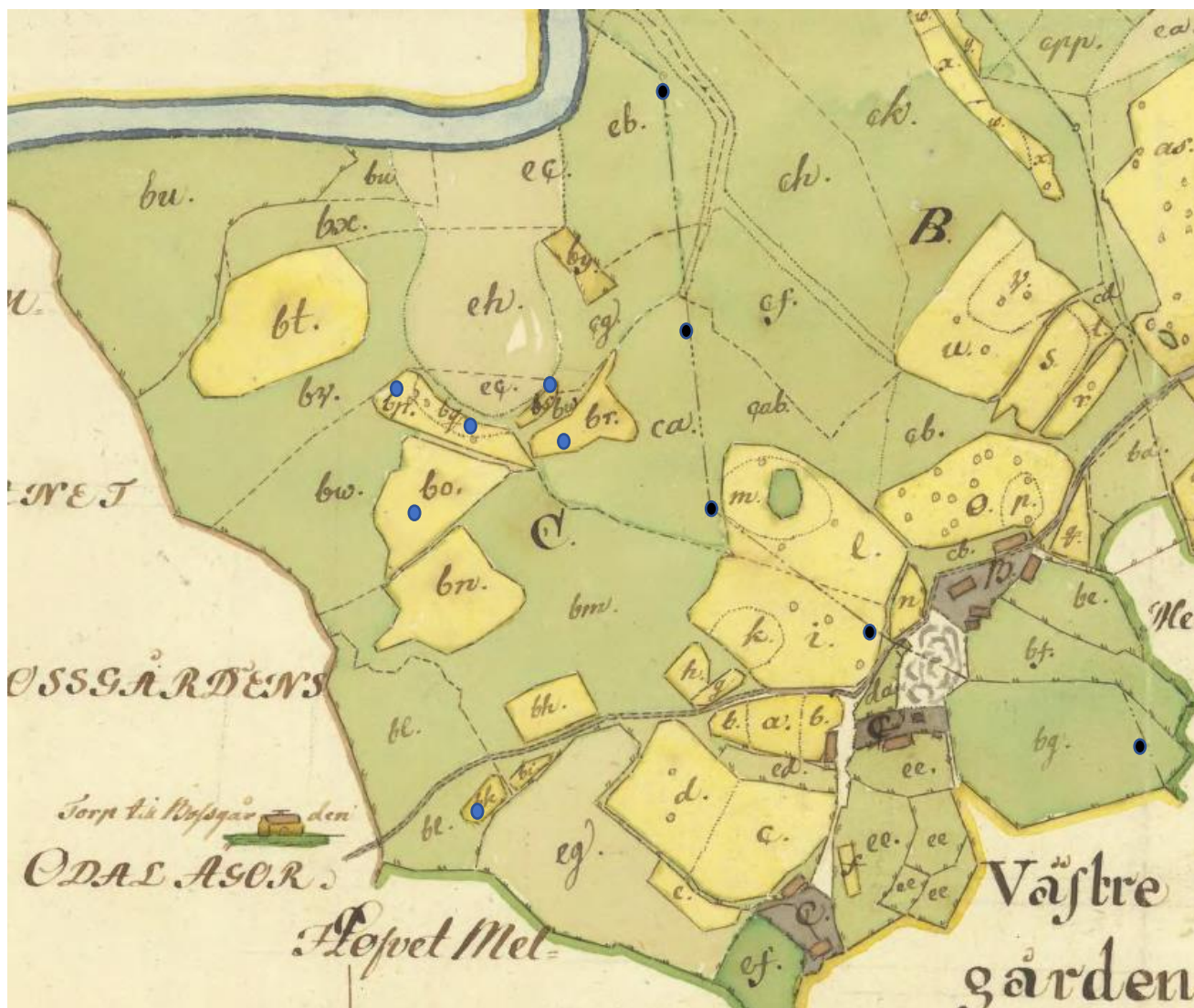
Västergårdens åkrar före skiftet

Syftet med storskiftet var att alla gårdar skulle få ägor mer samlade än vad de varit tidigare. Tanken var att varje bonde lättare skulle kunna bruka sin mark, genom att han då inte behövde ta lika stor hänsyn till övriga jordägare.

Det verkar som att detta storskifte inte innebar så stora omflyttningar av jordlotter. De flesta av Västergårdens ägor låg redan samlade i gårdens grannskap. På följande karta har de nya åkerlotter som tillföll Västergården märkts ut. Alla dessa hade man fått från Mellangården. Dessutom är den streckade linje som troligen anger den östra gränsen för Västergårdens skifte utmärkt. Protokollet säger att de nya gränserna har märkts ut med pålar.

I protokollet sägs också att Östergården och Västergården fått ett skifte var, medan Mellangården fått två. På kartan kan man se dessa utmärkta med versaler och man kan notera att det östra skiftet, tillhörigt Mellangården, enbart innehåller ängar. Enligt reglementet skulle en gård få högst fyra åkerskiften och högst fyra ängsskiften. Fallet Håvet visar att ett skifte också kunde bestå av både åker och äng.

Protokollet anger inte att någon uppdelning av Västergårdens jordlotter gjorts mellan Carl Eriksson och Anders Larsson. Det kan vara så att man skötte dessa gemensamt eller så genomfördes en uppdelning längre fram, kanske i samband med laga skiftet 1846.

- Åkrar som Västregården efter skiftet fått av Mellomgården
- Markerar streckad linje som avgränsar Västregårdens skifte

Västregården bestod alltså vid tiden av två mangårdar med tillhörande ekonomibyggnader. 1858 genomfördes en hemmansklyvning av gården. Idag finns två gårdar på platsen; Håvet Nedergården och Håvet Högen, varav den senare ligger längre söderut.

Av Elin Andersdotters mors, Catharina Larsdotters, bouppteckning från 1795 framgår att hon bodde på Nedergården. Det är oklart huruvida benämningen Nedergården användes omväxlande för hela gården eller om den avsåg endast den ena delen. Det känns ändå troligt att släktgården svarar mot den som idag benämns Nedergården.

Håvet 1:2, Nedergården (förr kallad Västergården)

Håvet 1:3, Högen

Källa: Miljö i Mark, Miljökontoret, Marks kommun